

4.56 mn

François-Marie Jacob.
Eflam Koed-skaù
(1882 – 1938)

DC : An den-se 'vo komzet anezhañ hiriv 'peus anavet ?

GH : ... 'M eus anavet mat... A-c'houde mam bugalegezh memp, betek e varv.

DC : An den-se neuze 'vo piv ?

GH : E anv 'zo Fransez Jakob, hag e lesanv 'zo Eflam Koad-Skaù.

DC : Eflam Koad-Skaù. Fransez Jakob ; da lâret eo e galleg : François Jacob.

GH : Jean-Marie François Jacob. Mod-se eo an hini 'oa e anv veritapl 'barzh ar maeri... Eñ 'doa kemeret e lesanv neuze : Eflam Koad-Skaù, ha.... Goulennet 'm boa getañ un deiz : «Met perak 'peus kemeret ar lesanv-se ?» Eñ 'lâre : «Chañchit penn da ma anv ! Chañchit penn da Jakob, eñ 'lâre. C'hwi 'gavay *bocage*, e galleg».... 'Barzh ar «*bocage*» 'vez kavet gwez 'barzh a bep sort. Kavet 'vez koad skav ivez.

DC : Koad-skav ivez, ya. Gwir eo.

GH : A gaoz da gement-se 'doa kemeret...

DC : An den-se 'oa ur skrivagnour, un den hag a skrive...

GH : A, ya, un den hag a skrive, ya !... Skrivet 'deus e kement kazetenn brezhonek hag... E galleg hag e brezhoneg e skrive, memp. Skrivet 'deus levrioù ivez : en deus skrivet ur levr a-ziàr e gozh eontr dezhañ, Jean-Marie Hermely, a oa lieutenant da Jorj Kadoudal.

DC : A ya, get Kadoudal ! Hag a zo beziet, ma 'm eus soñj mat...

GH : 'Barzh Lokoal.

DC : 'Ba' Lokoal. Bered Lokoal e Lokoal Mendon.

GH : Mendon, ya.

DC : Me 'gred 'peus dirak ho taoulagad aze, ar pennad a oa bet savet 'barzh ar journal pe 'barzh ar gazetenn *Dihunamb*.

GH : 'Barzh' *Dihunamp*, ya.

DC : Pad eo marv just a-walc'h Eflam Koad-Skaù. Ha petra 'skrive neuze Loeiz Herrrieu a-zivout an den-se ?

GH : «*É Lokmariaker éh oè gañnet Franséz Jacob, d'en 30 a viz Mé 1882.*

Mab e oè d'ur hapitén-bag hag e varùas pe n'en doè hoah Franséz nameit 12 vlé. Nezé éh oè bet kaset de skolaj Kavel St-Uisant é Dax. Éno é chomas pemp plé. De Lycée en Nañned é tas de achiù é studi, ha goudé-zé é ma bet un herrad éh obér skol.

A pa zimézas, én Alré, en doè keméret mechérieu aral ne oè ket ean groeit aveitè. Adalek nezé betag er brezél en doè biüet ur vuhé kentoh diskonfortus, berrek ma vezè dalbéh en argant én é diegeh.

Nezé, a pe oè dilé ha diskalonekeit, hor boè reit repu dehon é ti Dihunamb, léh ma talhè er burèu, é ru en Iliz, én Oriant. Epad ma oè genemb, en doè reit kentélieu brehonek.

Get er brezél éh as, èl soudard, de gosté Salonik. Ha kement-sé en doè reit en tu dehon de gaout un tam pansion aveit é zeulagad. Adal nezé é ma bet bourusoh er vuhé aveiton. Kavet en dès plén léhieu, ér manérieu, d'obér skol de vugalé ha de dud iouank.

Ér Hreisté a Frañs é vezè d'el liésan.

Epad é ziskuiheu é tè, riget mat, de Vreih. Bout en doè ur gambr én Oriant, léh ma tegemerè, get plijadur, é gansorted» ...

Lies a-walc'h eh on bet-me 'ba' e gambr 'barzh en Oriant, é tebriñ getañ...

«Kentizh ma oè bet gañéh oè deit devadomb. Liés é kasè demb soñnenneu, bourus d'el liésan, sorbienneu, guerzieu. Deusto d'é vrehoneg bout un tammig oah ag en divroereh, seùel e hrè guehadeu treu braù èl Me leur, Sonenn ar c'hlec'hier... Ohpen ur uéh en des groeit tonieu aveit é qoñnenneu, rak muzikour e oè eùé

A pe vezemb, araok er brezél, é redek er parrézieu aveit obér anaùout Dihunamb, ohpen ur uéh é ma deit de sekour demb, dreistol é kosté en Alré. Hag er bleieu-man hoah, épad é ziskuiheu, é vouré atav donet ar un dro genemb d'obér tolpeu.

Largantéus a p'en dezéur blank, Eflam e rè a glei hag a zeheu, get jourdoul, d'er ré e labourè aveit er vro.

Aben a pe oè saùet an r brezel é redek ar parrezioù aveit gober anavout Dihunamb, oc'hpenn ur wezh emañ daet da sikour deomp dreist-holl e kostez An Alre. Hag ar blezioù-mañ c'hoazh, e-pad e ziskuizhoù e vourre atav donet àr un dro geneomp d'ober tolpoù. Largantezus a p'en deze ur blank, Eflam a rae a-gleiz hag a-zehoù get jourdoul d'ar re a laboreu aveit ar vro. A pa oa bet savet an 3 b, ean en doè kaset é hanù aveit bout abarh ; rak plijadur Eflam e oè konz er brehoneg. Hag en dihuen e hrès get kalon.

Marù é duhont pèl doh Breih e garè kement, ha léh m'en dehè karet donet de gousket é hun devéhan. Ne ouian ket ha gellet e vo degas é gorv de zoar é vro. Ne ouian ket muioh ha gellet e vo kavet é bapérieu. Bout en doè treu nen dint ket bet mollet, ha dreistol un nebed toñnieu bombard ha binieu, e vehè pehed ma vehent kollet»...

Aveit an tonioù-se, Corlobé, Jean-Baptiste Corlobé a Lokmaria-Kêr, a lâr en e levr – Locmariaquer - en doa dastumet daou gant... daou gant pemzek ton ha tri-ugent... Ne ouian ket... bombard ha binioù e-kostez Lokmaria-Kêr. Met ya, met, hani ne oui e-men emaint aet !... N'eus ket mui doere ebet dezhe.

Guénéel Herrieu, ganet e Kaodan

Enrollet get D. Carré en Alre e 1987.

Lakaet dre skrid get R. Stephan ha D. Carré

Tennet a zielloù enrollet KSK (diàr 01 – 03)

Pennad lennet embannet e *Dihunamb* ! Nnn 329, Du 1938.